

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2018/82

Karar Sayısı : 2022/126

Karar Tarihi : 26/10/2022

R.G.Tarih-Sayı : 17/3/2023-32135

İPTAL DAVASINI AÇAN: Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeleri Engin ALTAY, Özgür Özel ve Engin KOÇ ile birlikte 113 milletvekili

İPTAL DAVASININ KONUSU: 7/2/2018 tarihli ve 7088 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. 1. maddesinin ve ekli (1) sayılı listenin,

B. 3. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile ekli (3) sayılı listenin,

C. 4. maddesinin ve ekli (5) sayılı listenin,

Ç. 5. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile 3/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 12. maddesine eklenen (2) ve (3) numaralı fıkraların,

Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 2., 8., 9., 13., 15., 17., 20., 23., 26., 28., 29., 30., 33., 35., 36., 38., 42., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine ve yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talebidir.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKÜMLERİ

Kanun'un iptali talep edilen;

1. 1. maddesi şöyledir:

“Kamu personeline ilişkin tedbirler

MADDE 1- (1) Terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve ekli (1) sayılı listede yer alan kişiler kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılmıştır. Bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmaz. Haklarında ayrıca özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edilir.

(2) Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkûmiyet kararı aranmaksızın rütbe ve/veya memuriyetleri alınır ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; bunların uhdelelerinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır. Bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisansları iptal edilir ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir. Bu kişiler özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamazlar. Bu kişiler hakkında bakanlıkları ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhal bildirimde bulunulur. Bu bildirim üzerine pasaport birimlerinde pasaportlar iptal edilir.

(3) Birinci fıkra kapsamında kamu görevinden çıkarılanlar, varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamazlar ve bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamazlar.”

2. 3. maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları şöyledir:

“Kurum ve kuruluşlara ilişkin tedbirler

MADDE 3- *(1) Terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (3) sayılı listede yer alan gazete, dergi, vakıflar, dernekler ve özel sağlık kuruluşları kapatılmıştır.*

(2) Birinci fıkra kapsamında kapatılan kurum ve kuruluşlara ait olan taşınırılar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak ilgisine göre Hazineye veya Vakıflar Genel Müdürlüğüne bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen ilgisine göre Hazine veya Vakıflar Genel Müdürlüğü adına, her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak tescil edilir. Bunların her türlü borçlarından dolayı hiçbir şekilde Hazineden veya Vakıflar Genel Müdürlüğünden bir hak ve talepte bulunulamaz. Devire ilişkin işlemler ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilir.

...”

3. 4. maddesi şöyledir:

“Yurtdışında öğrenim görenler

MADDE 4- *(1) 8/4/1929 tarihli ve 1416 sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanuna tabi öğrencilerden, terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (5) sayılı listede yer alanların öğrencilikle ilişkileri kesilmiştir. Bunlar hakkında 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanunun 4 üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları hükümleri uygulanır. Bunların bu kapsamda gördükleri eğitimlere ilişkin olarak denklik işlemleri yapılmaz ve bunlar söz konusu eğitimleri kapsamındaki akademik unvan ve derecelerine bağlı haklardan yararlanamazlar.”*

4. 5. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile 3/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 12. maddesine eklenen (2) ve (3) numaralı fıkralar şöyledir:

“(2) Birinci fıkroda belirtilen taşınmazların devredildiği üçüncü kişilerin terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca Devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti, iltisakı veya irtibatı olması halinde, taşınmaz üzerinde aynı faaliyete devam edildiğine bakılmaksızın devir işlemleri muvazaalı kabul edilir ve tapuda ilgisine göre Hazine veya Vakıflar Genel Müdürlüğü adına her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak resen tescil edilir.

(3) Bu madde kapsamında görülmekte olan davalarda konusuz kalma nedeniyle davanın esası ve yargılama giderleri hakkında karar verilmesine yer olmadığına hükmedilir.”

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Serdar ÖZGÜLDÜR, Serruh KALELİ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Recep KÖMÜRCÜ, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, M. Emin KUZ, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ'in katılımlarıyla 17/5/2018 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, yürürlüğü durdurma talebinin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. AYIRMA ve BİRLEŞTİRME

2. 7/2/2018 tarihli ve 7088 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 5. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile 3/10/2016 tarihli ve 675 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 12. maddesine eklenen (2) ve (3) numaralı fıkraların iptaline ve yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesi talebine ilişkin davanın E.2018/82 sayılı dosyadan AYRILMASINA, söz konusu davanın, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2018/77 sayılı dava ile BİRLEŞTİRİLMESİNE, esas incelemenin E.2018/77 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine 26/10/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

IV. ESASIN İNCELENMESİ

3. Dava dilekçesi ve ekleri, Raportör İsmail Emrah PERDECİOĞLU tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, dava konusu kanun hükümleri, dayanılan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Kanun'un 1. Maddesi ile Ekli (1) Sayılı Listenin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

4. Kanun'un dava konusu 1. maddesinde, terör örgütlerine veya Millî Güvenlik Kurulunca (MGK) devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan kamu personeli hakkında uygulanacak tedbirler düzenlenmiştir.

5. Maddenin (1) numaralı fıkrasında, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğuna karar verilen yapı, oluşum veya gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan ve Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarıldığı, bu kişilere ayrıca herhangi bir tebligat yapılmayacağı, haklarında özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edileceği öngörülmüştür.

6. Maddenin (2) numaralı fıkrasında, (1) numaralı fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin mahkûmiyet kararı aranmaksızın rütbe ve/veya memuriyetlerinin alınacağı, bu kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmeyecekleri, bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmeyecekleri, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemeyecekleri, bunların uhdelerinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevlerinin de sona ermiş sayılacağı, bunların silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisanslarının iptal edileceği, bu kişilerin oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından on beş gün içinde tahliye edilecekleri, özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacakları, bu kişiler hakkında bakanlıkları ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhâl bildirimde bulunulacağı ve bu bildirim üzerine pasaport birimlerince pasaportlarının iptal edileceği belirtilmiştir.

7. Maddenin (3) numaralı fıkrasında ise (1) numaralı fıkra kapsamında kamu görevinden çıkarılanların varsa uhdelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamayacakları, bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacakları hüküm altına alınmıştır.

8. Bu kapsamda Kanun'a ekli dava konusu (1) sayılı listeyle çeşitli kamu kurumlarında çalışan toplam 3.974 kişinin görevine *başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın* son verilmiştir.

2. İptal Taleplerinin Gerekçesi

9. Dava dilekçesinde özetle;

- Kamu görevinden çıkarma tedbirinin süre yönünden herhangi bir belirleme içermediği, etkilerinin olağanüstü hâlden (OHAL) sonra da devam ettiği, kapsamının geniş tutulduğu, tedbire muhatap kişiler hakkında objektif, tarafsız ve şeffaf bir soruşturma süreci yürütülmediği, savunma hakkı tanınmadan kişilerin görevlerine son verildiği,

- Tedbirlerin uygulanmasına dayanak gösterilen aidiyet, iltisak ve irtibat kavramlarının belirsiz ve öngörülemez nitelikte olduğu, bu kavramların hukukumuzda ilk defa girdiği 22/7/2016 tarihinden önceki fiillere uygulanmasının yanında terör örgütü ya da MGK'ca millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen, yapı oluşum ve grupların tespiti açısından da kuralların geçmişe yürütüldüğü, ayrıca siyasi ve idari bir organ olan MGK'nın kararına dayalı olarak tedbir uygulanmasının hukukilik sorunu doğuracağı, kuralların kamu düzenine karşı oluşan tehdidi ortadan kaldırma amacı bakımından zorunlu ve ölçülü olmadığı gibi OHAL'in gerekleriyle de uyumlu olmadığı, kurallarda öngörülen hususların Anayasa'nın mülga 121. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca münhasıran 25/10/1983 tarihli ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu ile düzenlenebileceği, OHAL'in gerekli kıldığı konularda çıkarılabilecek OHAL kanun hükmünde kararname (KHK) niteliği taşımayan düzenlemenin Anayasa Mahkemesinin 1991 ve 2003 tarihli içtihatlarında belirtildiği gibi Anayasa'nın mülga 91. maddesi kapsamında yetki kanununa dayanılarak çıkarılan bir KHK olarak da değerlendirilemeyeceği,

- Kişiler hakkında herhangi bir idari ya da adli soruşturma yürütülmeden ve kesinleşmiş bir yargı kararı bulunmadan terör örgütleri ile ilişkili oldukları belirtilerek yaptırım uygulanmasının Anayasa'nın 15. maddesinde OHAL'lerde dokunulamayacak çekirdek haklardan olan masumiyet karinesine aykırılık oluşturduğu, bireysel idari işlem niteliğindeki kamu görevinden çıkarma işleminin doğrudan OHAL KHK'sı adı altında yapılmak suretiyle yargı denetimi dışında tutulduğu, her ne kadar daha sonraki bir tarihte OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu (Komisyon) kurulmuşsa da Komisyon ve sonraki sürecin kamu görevinden çıkarma işlemine karşı etkili bir denetim mekanizması sağlamadığı,

- Kamu görevinden çıkarma işleminin kamu görevlilerinin diğer özlük işleri kapsamında olduğundan Anayasa'nın 128. maddesine göre münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiği, Anayasa'nın 130. maddesi uyarınca öğretim elemanlarının Yükseköğretim Kurulu ve üniversitelerin yetkili organları dışında kalan makamlarca her ne surette olursa olsun görevlerinden uzaklaştırılamayacakları, bu yönüyle kuralların OHAL KHK'sı niteliği taşımadığı gibi Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) tarafından kanun şeklinde onaylanmasının Anayasa'nın mülga 121. maddesine aykırılık oluşturduğu,

- Yasama yetkisinin genelliği ilkesi gereği yasama organınca her konuda kanun çıkarılabilmesi mümkün olsa da kanunla bireysel işlem ya da yargı kararı niteliğinde tasarrufla bulunulamayacağı, dava konusu kurallarla Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin statülerinde kalıcı değişiklikler yapıldığı, bu nedenle tedbirlerin bireysel idari işlem niteliğinde

olduğu, sırf yargı denetimi dışına çıkarmak amacıyla bireysel işlemlerin OHAL KHK'sı ile yapılarak kanun şeklinde onaylanmasının açık bir fonksiyon gaspı niteliği taşıdığı,

- Bir kişinin terör örgütüne üye olup olmadığına ya da bir yapı veya oluşumun terör örgütü olduğuna karar verme yetkisinin yargı mercilerine ait olduğu, kuralların kanun adı altında hem yargısal hem de bireysel işlemin özelliklerini barındıran karma bir yapıda olduğu, bu durumun yasama, yürütme ve yargı fonksiyonlarının tek organda toplanması anlamına geldiği,

- Kamu görevinden çıkarılan kişilerin Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile isim ve kimlik bilgilerinin Resmî Gazete'de yayımlanmasının itibarlarını zedelediği, kamu görevinden çıkarma, ruhsat ve lisansların iptal edilmesi, unvan ve sıfatların alınması tedbirlerinin kişilerin maaş ve sosyal güvenlik haklarında kayıplara sebebiyet verdiği, pasaportların iptal edilmesinin seyahat hürriyetini engellediği, bu kişilerin kamu görevine girmeleri ya da kamu hizmetinde çalışmaları, özel güvenlik şirketinin kurucusu ve ortağı olma imkânlarının ellerinden alınması suretiyle çalışma hak ve hürriyeti ile kamu hizmetine girme hakkına kısıtlama getirildiği,

belirtilerek kuralların Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 15., 17., 20., 23., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kanun'un 1. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." İbaresini

10. Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının dava konusu kuralın da yer aldığı birinci cümlesinde, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara *üyeliği, mensubiyeti veya* iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın kamu görevinden çıkarıldıkları hüküm altına alınmıştır. Dava konusu kural cümlede yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresidir.

11. Dava konusu kural ile 6/2/2018 tarihli ve 7086 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresi aynı içeriğe sahip olup anılan maddenin iptali talebiyle açılan davada Anayasa Mahkemesi 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu ibarenin iptaline karar vermiştir.

12. Belirtilen kararda, *üye* ve *mensup* ibarelerinin, Kanun'a ekli (1) sayılı listede adı geçen ve terör örgütü üyeliği suçundan ceza soruşturması veya kovuşturmasına maruz kalan ancak haklarındaki süreç tamamlanıp suçlu olduklarına dair kesin hüküm tesis edilmeyen kişilerin terör örgütü *üyesi* veya *mensubu* olarak nitelendirilmelerine sebebiyet verebilecek nitelikte olduğu, dolayısıyla kesinleşmiş mahkûmiyet hükmü olmadan kişilerin suçlu sayılmasına neden olabilecek ifadeler içeren kuralın masumiyet karinesini ihlal ettiği sonucuna ulaşılmıştır (bkz. § 58). Kararda ayrıca Anayasa'nın 15. maddesinde OHAL'lerde dahi masumiyet karinesine aykırı işlem yapılamayacağının hükme bağlandığı belirtilmiştir.

13. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

14. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 36. ve 38. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 15., 36. ve 38. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

b. Kanun'un 1. Maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının "...üyeliği, mensubiyeti veya..." İbaresinin Dışında Kalan Kısmı ile (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinde Yer Alan "...ve/veya memuriyetleri..." İbaresinin ve Kanun'a Ekli (1) Sayılı Liste

15. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar ilgisini nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

16. Dava konusu kurallarda terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara iltisakı yahut bunlarla irtibatı olan Kanun'a ekli (1) sayılı listede yer alan kişilerin kamu görevinden başka hiçbir işleme gerek kalmaksızın çıkarılacakları ve memuriyetlerinin alınacağı, bu kişilere ayrıca tebligat yapılmayacağı ve haklarında özel kanun hükümlerine göre işlem tesis edileceği hükme bağlanmıştır. Kurallar kapsamında her bir kamu görevlisinin kanun hükmüyle görevine son verilmiş ve memuriyetleri alınmıştır.

17. Dava konusu kurallarla 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresi dışında kalan kısmı ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...ve/veya memuriyetleri..." ibaresi ve Kanun'a ekli (1) sayılı liste aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin reddine hükmedilmiştir.

18. Anılan kararda, kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına olağan dönem için Anayasa'da öngörülen güvencelerin ötesinde bir sınırlama getiren kuralların olağanüstü dönemlerde temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği tespiti yapılmış (bkz. §§ 63-90); kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkının OHAL yönetiminin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanmış çekirdek haklar arasında bulunmadığına ve milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir güvence (olağanüstü dönemlerde korunmaya devam eden güvenceler) kapsamında da bulunmadığına işaret edilmiştir. Uygulanan tedbirin *kapsam ve yöntem açısından incelenmesi sonucunda* ise söz konusu örgütlerle irtibatlı ya da iltisaklı olan tüm kamu görevlileri hakkında tedbirlerin uygulanmasının millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, kamu hizmetinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi amaçlarına ulaşma bakımından gerekli olduğu, ayrıca tedbirlerin her bir birey yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesinin yani bireyselleştirmenin sağlanması için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, söz konusu güvencelerin OHAL'e sebebiyet veren tehdit veya tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik kuralların bu amaç dışında keyfî bir şekilde uygulanmasını engelleyecek nitelikte olduğu, bu durumda kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 91-129). Kararda ayrıca kuralların MGK kararlarına icrai bir işlev kazandırma sonucunu doğurmadığı da belirtilmiştir (bkz. §§ 130-139).

19. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının "...üyeliği,

mensubiyeti veya...” ibaresi dışında kalan kısmı ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...ve/veya memuriyetleri...” ibaresi ve Kanun’a ekli (1) sayılı listenin Anayasa’ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

20. Açıklanan nedenlerle kurallar, Anayasa’nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal taleplerinin reddi gerekir.

Kurallarla ilgili Anayasa’nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70. 125., 128., 129. ve 130. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa’nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kurallarda öngörülen tedbirlerin cezai niteliği haiz olmamasının bir sonucu olarak anılan tedbirlere ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenle kuralların Anayasa’nın 38. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Kuralların ayrıca Anayasa’nın 23., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle de ilgisi görülmemiştir.

c. Kanun’un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin “Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır” Bölümü

21. 6216 sayılı Kanun’un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa’nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

22. Kural, Kanun’a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin rütbelerinin alınacağını hükme bağlamaktadır.

23. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun’un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin “Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır” bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

24. Belirtilen kararda, darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan terör örgütleri veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla mücadele etmek amacıyla OHAL şartlarında olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla Kanun’a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin rütbelerinin alınmasını düzenleyen kuralın, özellikle tedbire karşı etkili idari ve yargısal yolların tesis edilmesiyle birlikte demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından kişilerin özel hayatına saygı gösterilmesi hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (bkz. § 148).

25. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun’un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin “Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır” bölümünün Anayasa’ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

26. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa’nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70. 125., 128., 129. ve 130. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın ayrıca Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle de ilgisi görülmemiştir.

ç. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin "...ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; ..." Bölümü

27. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

28. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden alınmamlarını ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemelerini, doğrudan ya da dolaylı olarak görevlendirilmemelerini hükme bağlamaktadır.

29. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; ..." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

30. Anılan kararda, millî güvenlik bakımından risk oluşturabilecek durumları nedeniyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmemelerini ve bir daha kamu hizmetinde istihdam edilmemelerini öngören ve kamu hizmetine girme hakkına sınırlama getiren tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenebilmesi için Komisyona ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca tedbirin devletin kamu otoritesiyle bağlantılı olmayan özel sektör alanında istihdam edilme imkânını ortadan kaldıracak herhangi bir kısıtlama getirmediği, bu durumda kamu hizmetinin etkin ve sağlıklı bir şekilde yürütülmesini sağlama bakımından kamu hizmetine girme hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 165,166).

31. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...ve bu kişiler görev yaptıkları teşkilata yeniden kabul edilmezler; bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemezler, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemezler; ..." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

32. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 70., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 36., 125. ve 128. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 40., 70., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 35., 38., 48., 49., mülga 91., mülga 121., 129. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

d. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin "... bunların uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır." Bölümü

33. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

34. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevlerinin de sona ermiş sayılacağını hükme bağlamaktadır.

35. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "... bunların uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

36. Söz konusu kararda 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "*Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır.*" bölümüne ilişkin açıklanan gerekçelerin uygun olduğu ölçüde belirtilen kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 174).

37. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "... bunların uhdelerinde bulunan her türlü müteveli heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevleri de sona ermiş sayılır." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

38. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

e. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinde Yer Alan "Bunların silah ruhsatları, ..." İbaresini

39. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

40. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin hangi sebeple edinildiğine bakılmaksızın her türlü silah ruhsatının iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

41. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "*Bunların silah ruhsatları, ...*" ibaresi aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

42. Anılan kararda 7086 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin silah ruhsatlarının iptal edilmesini öngören tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca silah ile kamu güvenliği kavramları arasındaki yakın ilişki dikkate alındığında silah edinilmesinde bireysel menfaatlara karşı toplumsal yararın öncelikli bir konumda olduğu, bu durumda demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından söz konusu kişilerin silah ruhsatlarının iptal edilmesini öngören tedbirin mülkiyet hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmedigi sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 191, 192).

43. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"Bunların silah ruhsatları, ..."* ibaresinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

44. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 35., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 36., 125., 128. ve 129. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 35., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 20., 23., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

f. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin "... gemi adamlığına ilişkin belgeleri..." Bölümü

45. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

46. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin gemi adamı belgelerinin iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

47. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"... gemi adamlığına ilişkin belgeleri..."* bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

48. Kararda, 7086 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin gemi adamı belgelerinin iptal edilmesini öngören tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca bu belgelerin sağladığı bir takım avantajların kamu güvenliği aleyhine kullanılmasının önüne geçilmesine ilişkin tedbirin demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından çalışma hak ve hürriyetine *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmedigi sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 213-215).

49. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan *"...gemi adamlığına ilişkin belgeleri..."* bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

50. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 38., 70., mülga 91., mülga 121., 128., 129. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

g. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin "... ve pilot lisansları iptal edilir..." Bölümü

51. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

52. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin pilot lisanslarının iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

53. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... ve pilot lisansları iptal edilir..." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

54. Kararda, 7086 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin pilot lisanslarının iptal edilmesini öngören tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, ayrıca bu belgelere dayanılarak kamu güvenliği aleyhine bir takım faaliyetlerin önüne geçilmesini hedefleyen kuralın demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından çalışma hak ve hürriyetine *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 229-231).

55. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... ve pilot lisansları iptal edilir..." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

56. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 23., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 38., 70., mülga 91., mülga 121., 128., 129. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

ğ. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının İkinci Cümlesinin "... ve bu kişiler oturdıkları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir." Bölümü

57. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

58. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından on beş gün içinde tahliye edilmelerini hükme bağlamaktadır.

59. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "...ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir." bölümü aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

60. Kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...üyeliği, mensubiyeti veya..." ibaresi dışında kalan kısmı ile (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...ve/veya memuriyetleri..." ibaresi ve Kanun'a ekli (1) sayılı listeye ilişkin açıklanan gerekçelerin uygun olduğu ölçüde belirtilen kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 237-238).

61. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan "... ve bu kişiler oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından onbeş gün içinde tahliye edilir." bölümünün Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

62. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 35., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 36., 70., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 35., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

h. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Üçüncü Cümlesi

63. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

64. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacaklarını hükme bağlamaktadır.

65. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesi aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

66. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'a ekli (1) sayılı listeyle kamu görevinden çıkarılan kişilerin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacaklarını öngören tedbire ilişkin olarak her bir birey yönünden tedbirin hukuka uygunluğunun denetlenmesi için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin

sağlandığı, ayrıca kişilerin özel güvenlik alanında gösterdiği faaliyetlerin kamu güvenliği ile doğrudan bir ilgisinin bulunduğu dikkate alındığında demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından söz konusu kişilerin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacaklarını öngören tedbirin çalışma hak ve hürriyetine *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 252-254).

67. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının üçüncü cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

68. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 40., 48., 49., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 35., 38., 70., mülga 91., mülga 121., 128., 129. ve 130. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

1. Kanun'un 1. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Dördüncü ve Beşinci Cümleleri

69. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. maddesi yönünden de incelenmiştir.

70. Kurallar, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişiler hakkında görev yaptıkları bakanlıklar ve kurumlarınca ilgili pasaport birimine derhal bildirimde bulunulacağını, bu bildirim üzerine bu kişilerin pasaportlarının iptal edileceğini hükme bağlamaktadır.

71. Dava konusu kurallar ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümleleri aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline hükmedilmiştir.

72. Söz konusu kararda, kişilerin yurt dışına çıkma hürriyetine olağan dönem için Anayasa'da öngörülen güvencelerin ötesinde bir sınırlama getiren kuralların olağanüstü dönemlerde temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması ve sınırlandırmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği tespiti yapılmış (bkz. §§ 256-267); OHAL koşullarında Kanun'a ekli listelerle kamu görevinden çıkarılarak pasaportları iptal edilen kişilerin söz konusu tedbire karşı başvurabilecekleri etkili bir denetim mekanizması öngörülmediğinden seyahat hürriyetine olağanüstü dönemde *durumun gerektirdiği ölçüyü aşan* bir sınırlama getirildiği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 269-276).

73. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümlelerinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

74. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 15., 23. ve 40. maddelerine aykırıdır. İptalleri gerekir.

Kurallar Anayasa'nın 15., 23. ve 40. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 20., 35., 36., 38., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

i. Kanun'un 1. Maddesinin (3) Numaralı Fıkrası

75. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

76. Kural, Kanun'a ekli (1) sayılı liste ile kamu görevinden çıkarılan kişilerin varsa uhdelelerinde taşımış oldukları büyükelçi, vali gibi unvanları ve müsteşar, kaymakam ve benzeri meslek adlarını ve sıfatlarını kullanamayacaklarını, bu unvan, sıfat ve meslek adlarına bağlı olarak sağlanan haklardan yararlanamayacaklarını hükme bağlamaktadır.

77. Dava konusu kural ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (3) numaralı fıkrası aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu fıkranın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

78. Anılan kararda, 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "*Birinci fıkra gereğince kamu görevinden çıkarılan kişilerin, mahkumiyet kararı aranmaksızın rütbe ... alınır.*" bölümüne ilişkin açıklanan gerekçelerin uygun olduğu ölçüde belirtilen kural yönünden de geçerli olduğu ifade edilmiştir (bkz. § 281).

79. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (3) numaralı fıkrasının Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

80. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 17., 35., 36., 70., 125., 128., 129. ve 130. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 20., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 23., 38., 48., 49., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

B. Kanun'un 3. Maddesinin (1) ve (2) Numaralı Fıkraları İle Ekli (3) Sayılı Listenin İncelenmesi

1. İptal Taleplerinin Gerekçesi

81. Dava dilekçesinde özetle;

- Kanun'a ekli listelerde sayılan gazete, dergi, vakıflar, dernekler ile özel sağlık kuruluşlarının kapatılmasına ilişkin tedbirin süre yönünden herhangi bir belirleme içermediği, etkilerinin OHAL'den sonra da devam ettiği, kapsamının geniş tutulduğu,

- Tedbirlerin uygulanmasına dayanak gösterilen aidiyet, iltisak ve irtibat kavramlarının belirsiz ve öngörülemez nitelikte olduğu, bu kavramların ilk kez 22/7/2016 tarihinde hukukumuza girdiği hâlde bu tarihten önceki fiiller bakımından da esas alınmasının yanında terör örgütü ya da MGK'ca millî güvenliğe tehdit oluşturduğu tespit edilen yapı, oluşum ve grupların tespiti açısından da kuralların geçmişe yürütüldüğü, ayrıca siyasi ve idari bir organ olan MGK'nın kararına dayalı

olarak tedbir uygulanmasının hukukilik sorunu doğuracağı, kuralların kamu düzenine karşı oluşan tehdidi ortadan kaldırma amacı bakımından zorunlu ve ölçülü olmadığı gibi OHAL'in gerekleriyle de uyumlu olmadığı, kurallarda öngörülen hususların Anayasa'nın mülga 121. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca münhasıran 2935 sayılı Kanun ile düzenlenebileceği, OHAL'in gerekli kıldığı konularda çıkarılabilecek OHAL KHK'sı niteliği taşımayan düzenlemenin Anayasa Mahkemesinin 1991 ve 2003 tarihli içtihatlarında belirtildiği gibi Anayasa'nın mülga 91. maddesi kapsamında yetki kanununa dayanılarak çıkarılan bir KHK olarak da değerlendirilemeyeceği,

- Yasama yetkisinin genelliği ilkesi gereği yasama organınca her konuda kanun çıkarılabilmesi mümkün olsa da kanunla bireysel işlem ya da yargı kararı niteliğinde tasarrufta bulunulamayacağı, dava konusu kurallarla Kanun'a ekli (3) sayılı listede yer alan gazete, dergi, vakıflar, dernekler ile özel sağlık kuruluşlarının statülerinde kalıcı değişiklikler yapıldığı, bu nedenle tedbirlerin bireysel idari işlem niteliğinde olduğu, sırf yargı denetimi dışına çıkarmak amacıyla bireysel işlemlerin OHAL KHK'sı ile yapılarak kanun şeklinde onaylanmasının açık bir fonksiyon gaspı niteliği taşıdığı,

- Bir kurum veya kuruluşun terör örgütüne aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olup olmadığına ya da bir yapı veya oluşumun terör örgütü olduğuna karar verme yetkisinin yargı mercilerine ait olduğu, kuralların kanun adı altında hem yargısal hem de bireysel işlemin özelliklerini barındıran karma bir yapıda olduğu, bu durumun yasama, yürütme ve yargı fonksiyonlarının tek organda toplanması anlamına geldiği,

- Kurum ve kuruluşlar hakkında herhangi bir idari ya da adli soruşturma yürütülmeden ve kesinleşmiş bir yargı kararı bulunmadan terör örgütleri ile ilişkili oldukları belirtilerek yaptırım uygulanmasının Anayasa'nın 15. maddesinde OHAL'lerde dokunulamayacak çekirdek haklardan olan masumiyet karinesine aykırılık oluşturduğu ve ceza normlarının geçmişe yürümezliği ilkesinin ihlal edildiği, bireysel idari işlem niteliğindeki kapatma işleminin doğrudan OHAL KHK'sı adı altında yapılmak suretiyle yargı denetimi dışında tutulduğu, her ne kadar daha sonraki bir tarihte Komisyon kurulmuşsa da Komisyon ve sonraki sürecin kapatma işlemine karşı etkili bir denetim mekanizması sağlamadığı,

- Basın-yayın kuruluşlarının kapatılmasından dolayı ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, süreli ve süresiz yayın hakkı ile basın araçlarının korunması haklarının ihlal edildiği, derneklerin kapatılmasının örgütlenme özgürlüğüne, özel sağlık kuruluşlarının kapatılmasının ise teşebbüs kurma özgürlüğüne aykırı olduğu, kapatılan kurum ve kuruluşların mal varlığının Hazineye devredilmesinin mülkiyet hakkını ve ayrıca müsadere yasağını ihlal ettiği,

belirtilerek kuralların Anayasa'nın Başlangıç kısmı, 8., 9., 13., 15., 26., 28., 29., 30., 33., 35., 36., 38., 48., mülga 91., mülga 121. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

2. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Kanun'un 3. maddesinin (1) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "...gazete, dergi,..." İbaresini İle Ekli (3) Sayılı Listede Sayılan Gazete ve Dergi

82. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

83. Dava konusu kuralda, terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (3) sayılı listede yer alan bir gazete ve bir derginin kapatıldığı hüküm altına alınmıştır.

84. Dava konusu kural 6/2/2018 tarihli ve 7083 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi ile aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 13/10/2022 tarihli ve E.2018/78, K. 2022/114 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

85. Anılan kararda, kuralda belli kuruluşlara ilişkin olarak öngörülen kapatma tedbirinin OHAL'in ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesi amacıyla yönelik olarak bu dönemde uygulanıp hüküm ve sonuçlarını doğurduğu, OHAL dönemini aşan genel bir düzenleme niteliği taşımadığından olağanüstü dönemlerde temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması ve sınırlandırılmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği tespiti yapılmış; kuralla sınırlama getirilen ifade ve basın özgürlüğünün OHAL yönetiminin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanmış çekirdek haklar arasında bulunmadığına ve milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir güvence (olağanüstü dönemlerde korunmaya devam eden güvenceler) kapsamında da bulunmadığına işaret edilmiştir (bkz. §§ 118-126). Diğer yandan, anılan tedbirin uygulanmasının millî güvenlik, demokratik anayasal düzen ile kamu güvenliğinin sağlanması ve korunması amaçlarına ulaşma bakımından elverişli olmadığına söylenemeyeceği, bu kuruluşların toplumsal hayat içindeki *yönlendirici* rolünün kişilerdeki karşılığı gözönüne alındığında gereklilik arz etmediğinin de söylenemeyeceği ifade edilmiş, ayrıca tedbirin her bir kuruluş yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesinin yani bireyselleştirmenin sağlanması için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, söz konusu güvencelerin OHAL'e sebebiyet veren tehdit veya tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik kuralın bu amaç dışında keyfi bir şekilde uygulanmasını engelleyecek nitelikte olduğu belirtilerek ifade ve basın özgürlüğüne *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirilmediği sonucuna varılmış ayrıca kuralların MGK kararlarına icrai bir işlev kazandırma sonucunu doğurmadığı da belirtilmiştir (bkz. §§ 127-139).

86. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

87. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 26., 28., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 29., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 26., 28., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralda uygulanan basın-yayın kuruluşlarının kapatılması tedbirinin demokratik anayasal düzenin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi amacıyla uygulandığı anlaşılmıştır. Bu açıdan bakıldığında tedbir, cezalandırma amacına matuf olmadığı gibi bunun için uygulanan usulün de ceza usul hukuku alanındaki yargısal uygulamalarla herhangi bir benzerliği bulunmamıştır.

Bu açıdan kuralda öngörülen tedbirin cezai niteliği haiz olmamasının bir sonucu olarak anılan tedbire ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenle kuralın Anayasa'nın 38. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Kuralın ayrıca Anayasa'nın 30., 33., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle de ilgisi görülmemiştir.

b. Kanun'un 3. maddesinin (1) Numaralı Fıkrasında Yer Alan "...vakıflar, dernekler..." İbaresi İle Ekli (3) Sayılı Listede Sayılan Vakıflar ve Dernekler

88. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

89. Dava konusu kuralda terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (3) sayılı listede yer alan 14 derneğin ve 18 vakfın kapatıldığı hüküm altına alınmıştır. Kural kapsamında yer alan her bir dernek ve vakıf kanun hükmüyle kapatılmış ve faaliyetine son verilmiştir.

90. Derneklerin kapatılması bakımından dava konusu kural, 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi dışında kalan kısmı ile aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 13/10/2022 tarihli ve E.2018/78, K. 2022/114 sayılı kararıyla söz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

91. Anılan kararda, kuralda belli derneklere ilişkin olarak öngörülen kapatma tedbirinin OHAL'in ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesi amacıyla yönelik olarak bu dönemde uygulanıp hüküm ve sonuçlarını doğurduğu, OHAL dönemini aşan genel bir düzenleme niteliği taşımadığından olağanüstü dönemlerde temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması ve sınırlandırmasını düzenleyen Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında incelenmesi gerektiği tespiti yapılmış; kuralla sınırlama getirilen dernek kurma hürriyetinin OHAL yönetiminin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanmış çekirdek haklar arasında bulunmadığına ve milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir güvence (olağanüstü dönemlerde korunmaya devam eden güvenceler) kapsamında da bulunmadığına işaret edilmiştir (bkz. §§ 83-92). Diğer yandan tedbirin her bir dernek yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesinin yani bireyselleştirmenin sağlanması için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, söz konusu güvencelerin OHAL'e sebebiyet veren tehdit veya tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik kuralın bu amaç dışında keyfi bir şekilde uygulanmasını engelleyecek nitelikte olduğu belirtilerek dernek kurma hürriyetine *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirilmediği, ayrıca kuralların MGK kararlarına icrai bir işlev kazandırma sonucunu doğurmadığı da belirtilmiştir (bkz. §§ 93-114).

92. Dava konusu kuralda öngörülen derneklerin kapatılması tedbiri bakımından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi dışında kalan kısmının Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

93. Diğer yandan Anayasa'nın 33. maddesinin son fıkrasında "*Bu madde hükümleri vakıflarla ilgili olarak da uygulanır.*" denilmiştir. Dolayısıyla dava konusu kuralda vakıflar bakımından öngörülen kapatma tedbirinin de Anayasa'nın 33. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği açıktır. Bu bağlamda kuralla ekli (3) sayılı listede yer verilen vakıfların kapatılmasına ilişkin olarak öngörülen düzenleme bakımından da Anayasa Mahkemesinin 13/10/2022 tarihli ve E.2018/78, K. 2022/114 sayılı kararında 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi dışında kalan kısmının Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler aynen geçerlidir.

94. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 33., 40., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 33., 40., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralda uygulanan derneklerin ve vakıfların kapatılması tedbirinin demokratik anayasal düzenin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi amacıyla uygulandığı anlaşılmıştır. Bu açıdan bakıldığında tedbir cezalandırma amacına matuf olmadığı gibi bunun için uygulanan usulün de ceza usul hukuku alanındaki yargısal uygulamalarla herhangi bir benzerliği bulunmamıştır.

Bu açıdan kuralda öngörülen tedbirin cezai niteliği haiz olmamasının bir sonucu olarak anılan tedbire ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenle kuralın Anayasa'nın 38. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Kuralın ayrıca Anayasa'nın 26., 28., 29., 30., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle de ilgisi görülmemiştir.

c. Kanun'un 3. maddesinin (1) Numaralı Fıkrasının "...gazete, dergi, vakıflar, dernekler..." İbareleri Dışında Kalan Kısım ile Kanun'a Ekli (3) Sayılı Listede Sayılan Özel Sağlık Kuruluşları

95. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

96. Dava konusu kuralla terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ve ekli (3) sayılı listede yer alan 13 özel sağlık kuruluşunun kapatıldığı hüküm altına alınmıştır. Kural kapsamında her bir özel sağlık kuruluşu kanun hükmüyle kapatılmış ve faaliyetine son verilmiştir.

97. Kuralda öngörülen tedbirin OHAL'in ilanına sebep olan tehdit veya tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olduğu açıktır. Söz konusu tedbir olağanüstü hâl ilanını gerektiren tehlikenin bertaraf edilmesi amacına yönelik olarak bu dönemde uygulanmış, hüküm ve sonuçlarını doğurmuştur. Kuralın, tedbire muhatap özel sağlık kuruluşlarının statülerinde ileriye yönelik sürekli değişiklikler meydana getirmesi, OHAL süresince uygulanma özelliğini aşan bir niteliğe sahip olduğu anlamına gelmemektedir. Kural, Resmî Gazete'de yayımlanmak suretiyle defaten uygulanmış ve belli özel sağlık kuruluşları hakkında hükmünü icra etmiştir. Kuralın Kanun'a ekli listede sayılan özel sağlık kuruluşlarıyla sınırlı olarak uygulandığı dikkate alındığında geleceğe yönelik genel, soyut ve herkesi bağlayıcı bir etki meydana getirmediği açıktır. Bu yönüyle kural, OHAL dönemini aşan genel bir düzenleme niteliği taşımamaktadır. Bu itibarla kuralın anayasallık denetiminde Anayasa'nın OHAL'lerde temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması rejimini düzenleyen 15. maddesinin dikkate alınması gerekmektedir.

98. Anayasa'nın "Çalışma ve sözleşme hürriyeti" başlıklı 48. maddesinde "*Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir./Devlet, özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır.*" denilerek çalışma ve teşebbüs hürriyeti güvence altına alınmıştır.

99. Çalışma hürriyeti, kişinin çalışıp çalışmama, çalışacağı işi seçme ve çalıştığı işten ayrılma özgürlüğünü korur. Çalışma hürriyeti, ücretli olarak bağımlı çalışma hakkını olduğu kadar iktisadi ve ticari faaliyet yapma ve mesleki faaliyette bulunma hakkını da içerir. Çalışma

hürriyetinin bir parçası olan özel teşebbüs hürriyeti de her gerçek veya özel hukuk tüzel kişinin tercih ettiği alanda iktisadi-ticari faaliyette bulunmak üzere teşebbüs kurabilmesini, dilediği mesleki faaliyete girebilmesini ve faaliyetiyle mesleğini devletin veya üçüncü kişilerin müdahalesi olmaksızın dilediği biçimde yürütebilmesini güvence altına almaktadır (AYM, E.2019/48, K.2019/74, 19/09/2019, § 14; E.2019/108, K.2019/101, 25/12/2019, § 9).

100. Dava konusu kural, özel sağlık kuruluşlarını kapatmakla Anayasa'nın 48. maddesinde güvence altına alınan çalışma ve teşebbüs hürriyetine sınırlama getirmektedir.

101. Çalışma ve teşebbüs hürriyeti OHAL yönetiminin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan, dokunulması yasaklanmış çekirdek haklar arasında bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu hürriyetler yönünden OHAL'lerde Anayasa'daki güvencelere aykırı tedbirlerin alınması mümkündür.

102. Anılan hürriyet, milletlerarası hukuktan kaynaklanan yükümlülük olarak insan hakları alanında Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerden özellikle Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi'nin (MSHUS) 4. maddesinin (2) numaralı ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 15. maddesinin (2) numaralı fıkralarında ve bu Sözleşme'ye ek protokollerde dokunulması yasaklanan çekirdek haklar arasında olmadığı gibi milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir güvence (olağanüstü dönemlerde korunmaya devam eden güvenceler) kapsamında da değildir.

103. Anayasa'nın 15. maddesi uyarınca olağanüstü dönemlerde çalışma ve teşebbüs hürriyetinin kullanılmasının kısmen veya tamamen durdurulması veya bunlar için Anayasa'da öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilmesi mümkün olmakla birlikte bu husus, yapılacak düzenlemelerde sınırsız bir takdir yetkisi tanındığı anlamına gelmemektedir. Anılan maddede OHAL'lerde durumun gerektirdiği ölçüde söz konusu düzenlemelerin yapılabileceği belirtilmiştir. Bu nedenle temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamanın Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında durumun gerektirdiği ölçüde olduğunun kabul edilebilmesi için bunu aşan keyfî müdahalelere izin verilmemesi gerekir.

104. Terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu gerekçesiyle devletin varlığına, demokratik düzenine ve millî güvenliğine tehlike oluşturacağı değerlendirilen 13 özel sağlık kuruluşunun kapatılmasına ilişkin tedbirin, millî güvenlik, demokratik anayasal düzen ve kamu güvenliğinin sağlanması ve korunması amaçlarına ulaşma bakımından elverişli olduğu anlaşılmaktadır.

105. Çalışma hürriyeti ve onun bir parçası olan teşebbüs hürriyeti demokratik yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak görüldüğünden OHAL döneminde liste usulü ile özel sağlık kuruluşlarının kapatılmasına ilişkin tedbirin, millî güvenlik, demokratik anayasal düzen ve kamu güvenliğinin sağlanması ve korunması amaçlarını gerçekleştirecek daha hafif bir araç bulunup bulunmadığı dolayısıyla gereklilik ilkesini sağlayıp sağlamadığı yönünden de incelenmesi gerekmektedir.

106. Çalışma ve teşebbüs hürriyeti üzerinde gerçekleşen bu müdahalenin terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olduğu belirlenen özel sağlık kuruluşlarının kapatılması suretiyle 15 Temmuz 2016 tarihinde yaşanan darbe girişiminde rol oynayan örgüt, yapı, oluşum veya gruplara kural konusu işletmelerden sağlanabilecek gelir ve diğer türlü maddi kaynak transferinin engellenmesini, terörün finansmanında bu kaynakların kullanılmasının önlenmesini amaçladığı anlaşılmıştır. Bu çerçevede olağanüstü hâl döneminde uygulanan tedbirler temel olarak

Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanmasının (FETÖ/PDY) oluşturduğu tehlikenin ortadan kaldırılması amacına yönelik olsa da FETÖ/PDY'nin darbe girişimi nedeniyle demokratik devlet yapısına karşı oluşan tehdit ortamında diğer terör örgütleri ya da oluşumların kamu güvenliğine karşı faaliyetlerini daha etkili ve tehlikeli boyuta taşımaları da mümkün olabilir. Bu durum FETÖ/PDY dışında diğer terör grupları ve oluşumlarla da olağan usullerin ötesinde farklı yöntemlerle mücadele edilmesi zorunluluğunu ortaya çıkarabilir.

107. Yaşanmış bir darbe teşebbüsünün savuşturulmaya çalışıldığı bir dönemde darbe teşebbüsünün arkasındaki yapılanmanın ve diğer terör örgütlerinin ekonomik kaynaklarının kurutulmasına yönelik tedbirler alınması demokratik bir toplumda meşru görülmelidir. Bu çerçevede terör örgütleriyle bağlantılı olduğu değerlendirilen özel sağlık kuruluşlarının kapatılması da olağanüstü hâl döneminde başvurulabilecek tedbirlerden biri olarak kabul edilmelidir. Bu sağlık kuruluşlarının kapatılması yerine yönetimlerinin olağanüstü hâl süresince kayyım devredilmesi de başvurulabilecek daha hafif bir tedbir olarak görülebilirse de kayyım atama tedbirinin olağanüstü hâl koşullarında kapatma tedbiriyle aynı neticeyi doğurmayabileceğini değerlendiren kanun koyucunun doğrudan kapatma tedbirine başvurmamasının takdir yetkisi kapsamında kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda terör örgütleriyle bağlantılı görülen özel sağlık kuruluşlarının kapatılmasının olağanüstü hâl koşullarında gereklilik kriterini sağladığı kanaatine varılmıştır.

108. Kuralla, terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ekli (3) sayılı listede yer alan özel sağlık kuruluşları haklarındaki isnatlara cevap verme ve bunlara karşı delil sunma imkânının tanındığı bir soruşturma süreci yürütülmeden ve bu süreç sonunda somut olgu ve olaylar çerçevesinde iddia, savunma ve delillerin tartışılarak ulaşılan sonucun dayandığı maddi ve hukuki temelleri gösteren gerekçeler açıklanmadan kapatılmıştır. Bu yönüyle söz konusu özel sağlık kuruluşlarına bir iddia yöneltilecek buna karşı savunma ve delil sunma hakkı tanınmadan yani tedbir öncesi bireyselleştirme sağlanmadan liste yöntemiyle kapatma tedbirinin uygulandığı anlaşılmıştır.

109. Belirtilen hususlar yönünden 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendi dışında kalan kısmına ilişkin olarak Anayasa Mahkemesinin 13/10/2022 tarihli ve E.2018/78, K. 2022/114 sayılı kararında belirtilen gerekçeler dava konusu kural için de geçerlidir (anılan kararda bkz. §§ 101-111).

110. Buna göre kapatma tedbirinin her bir özel sağlık kuruluşu yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesi yani bireyselleştirmenin sağlanması için Anayasa ve ilgili kanunlarda gerekli güvencelere yer verildiği görülmektedir. Başka bir ifadeyle hukuk sisteminde ileriye dönük olsa dahi tedbirlerin amacına uygun ve ölçülü şekilde uygulanmasını sağlayacak şekilde Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari, yargısal güvencelerin sağlandığı, söz konusu güvencelerin OHAL'e sebebiyet veren tehdit veya tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik kuralın bu amaç dışında keyfî bir şekilde uygulanmasını engelleyecek nitelikte olduğu anlaşılmıştır.

111. Sonuç olarak darbe girişimiyle devletin demokratik düzenine açık ve yakın bir tehlike oluşturan FETÖ/PDY ve diğer terör örgütleriyle mücadele etmek amacıyla terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ekli (3) sayılı listede yer alan özel sağlık kuruluşlarının olağan usullerin ötesinde bir uygulamayla liste usulüne göre kapatılmasını düzenleyen kuralın OHAL'e neden olan şartlar ve özellikle bireyselleştirmeyi sağlamaya elverişli idari ve yargısal başvuru imkânları dikkate alındığında millî güvenliğin ve demokratik anayasal düzenin korunması amacı bakımından çalışma ve teşebbüs hürriyetine durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirdiği söylenemez.

112. Öte yandan dava konusu kural kapsamında MGK'nın devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verdiği yapı, oluşum veya gruplarla ilgili tespiti dikkate alınarak özel sağlık kuruluşları için kapatma tedbirinin öngörülmesi MGK kararlarına icrai bir işlev kazandırmamaktadır. Bu nedenle kuralda MGK'ya tanınan fonksiyonun Anayasa'nın 118. maddesinde öngörülen yetki sınırlarını aştığı ve bu nedenle kuralın Anayasa'yı ihlal ettiği söylenemez.

113. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40., 48., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 35., 36. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 40., 48., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralda uygulanan özel sağlık kuruluşlarının kapatılması tedbirinin demokratik anayasal düzenin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi amacıyla uygulandığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında tedbir, cezalandırma amacına matuf olmadığı gibi bunun için uygulanan usulün de ceza usul hukuku alanındaki yargısal uygulamalarla herhangi bir benzerliği bulunmamaktadır.

Bu açıdan kuralda öngörülen tedbirin cezai niteliği haiz olmamasının bir sonucu olarak anılan tedbire ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenle kuralın Anayasa'nın 38. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Kuralın ayrıca Anayasa'nın mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle de ilgisi görülmemiştir.

ç. Kanun'un 3. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin “Birinci fıkra kapsamında kapatılan kurum ve kuruluşlara ait olan taşınır ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak ilgisine göre Hazineye veya Vakıflar Genel Müdürlüğüne bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen ilgisine göre Hazine veya Vakıflar Genel Müdürlüğü adına,... tescil edilir.” Bölümü ile Üçüncü Cümlesi

114. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kurallar ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. maddesi yönünden de incelenmiştir.

115. Kurallar, Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince kapatılan ekli (3) sayılı listede yer alan gazete, dergi, dernekler, vakıflar ile özel sağlık kuruluşlarına ait olan taşınır ile her türlü mal varlığının, alacak ve hakların, belge ve evrakın ilgisine göre Hazineye veya Vakıflar Genel Müdürlüğüne bedelsiz olarak devredilmiş sayılmasını, bunlara ait taşınmazların tapuda resen ilgisine göre Hazine veya Vakıflar Genel Müdürlüğü adına tescil edilmesini, devre ilişkin işlemlerin ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilmesini hükme bağlamaktadır.

116. Dava konusu kurallar ile 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin “Birinci fıkra kapsamında kapatılan derneklere ve basın-yayın kuruluşlarına ait olan taşınır ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına, ... tescil edilir.” bölümü ve üçüncü cümlesi aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 13/10/2022 tarihli ve E.2018/78, K.2022/114 sayılı kararıyla söz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin reddine hükmedilmiştir.

117. Anılan kararda, kuralda öngörülen tedbirin OHAL'in ilanına neden olan tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olarak bu dönemde uygulandığından kuralla ilişkin

Anayasa'ya uygunluk denetiminin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerektiği belirtilmiş; tedbirin her bir kurum ve kuruluş yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesinin yani bireyselleştirmenin sağlanması için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, söz konusu güvencelerin OHAL'e sebebiyet veren tehdit veya tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik kuralların bu amaç dışında keyfî bir şekilde uygulanmasını engelleyecek nitelikte olduğu, bu durumda kuralla mülkiyet hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirilmediği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 143-165).

118. Kararda ayrıca, ekonomik değer taşıyan varlıkların Hazineye intikal etmesi tedbirinin bunların kullanımını kontrol etmek suretiyle kamusal hayata dönük güveni yeniden tesis ederek demokratik anayasal düzenin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi amacıyla uygulanmış olduğu, mal varlığının Hazineye devredilmesine ilişkin ilave tedbirlere karşı 7075 sayılı Kanun'un geçici 4. maddesine göre yapılacak başvuru üzerine ilave tedbirlerin asıl tedbir olan kapatma tedbirinin zorunlu sonucu olup olmadığı veya kapatma tedbiri ile arasında bağlantı bulunup bulunmadığının yanı sıra OHAL'e neden olan şartlar yönünden de inceleneceği hususuna yer verilmiştir (bkz. §§ 166-168).

119. Diğer yandan, suç teşkil eden faaliyetlerden birisi ile ilişkilendirmeden bütün mal varlığının üzerindeki mülkiyetin ortadan kaldırılması ve bunların Hazineye devredilmesi sonucunu doğuran ilave tedbire ilişkin olarak idari ve yargısal başvuru yolları öngörülme suretiyle mülkiyeti kamuya geçirilen mal varlığının suçla bağlantısının bulunmadığına yönelik olarak ileri sürülecek iddiaların inceleneceği ve bu yolla bireyselleştirmenin sağlandığı da gözönüne alındığında söz konusu tedbirin Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen genel müsadere cezası yasağına da aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır (anılan kararda bkz. § 169).

120. Aynı kararda devire ilişkin işlemlerin ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirilmesine yönelik dava konusu düzenlemenin de söz konusu işlemlerin yürütülmesinden sorumlu muhatabın tespit edilmesine ilişkin olup olağanüstü şartlar kapsamında yöntemsel bir zorunluluğun yerine getirilmesi amacından kaynaklandığı, bu itibarla Anayasa'ya aykırı bir yönünün bulunmadığı belirtilmiştir (bkz. § 170).

121. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin *"Birinci fıkra kapsamında kapatılan derneklere ve basın-yayın kuruluşlarına ait olan taşınırılar ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrak Hazineye bedelsiz olarak devredilmiş sayılır, bunlara ait taşınmazlar tapuda resen Hazine adına, ... tescil edilir."* bölümünün ve üçüncü cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

122. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 15., 35., 38.ve 40. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ve Yusuf Şevki HAKYEMEZ bu görüşe katılmamışlardır.

Kurallarla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 26., 28. 29., 30., 33., 36., mülga 91., mülga 121. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 35., 38. ve 40.maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

d. Kanun'un 3. Maddesinin (2) Numaralı Fıkrasının Birinci Cümlesinin Kalan Kısmı ile İkinci Cümlesi

123. Dava konusu kurallarda Kanun'un 3. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince kapatılan kurum ve kuruluşlara ait taşınmazların Hazine veya Vakıflar Genel Müdürlüğü adına gerçekleştirilecek tapu tescil işleminin her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak yerine getirilmesi öngörülmüş; kapatılan söz konusu kurum ve kuruluşların her türlü borçlarından dolayı hiçbir şekilde Hazine'den veya Vakıflar Genel Müdürlüğünden bir hak ve talepte bulunulamayacağı hüküm altına alınmıştır.

124. Dava konusu kurallar 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak..." ibaresi ve aynı fıkranın ikinci cümlesi ile aynı içeriğe sahip olup Anayasa Mahkemesinin 13/10/2022 tarihli ve E.2018/78, K.2022/114 sayılı kararıyla söz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduklarına ve iptaline hükmedilmiştir.

125. Söz konusu kararda, mülkiyet hakkına sınırlama getiren kuralların OHAL dönemi öncesinde taşınmazlar üzerinde tesis edilmiş kısıtlamalar ile taşınmaz yüklerini ve doğmuş borçları kapsayacak şekilde uygulanma imkânına sahip olması nedeniyle OHAL süresiyle sınırlı bir düzenleme getirmediğinden Anayasa'nın olağan dönem kuralları yönünden öngördüğü denetim rejimine göre incelenmesi gerektiği tespiti yapılmış; bu kapsamda OHAL ilanına neden olan olay ve olgularla veya terör örgütleri veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplarla bir bağlantısı olup olmadığına bakılmaksızın kuralda belirtilen taşınmazlar üzerinde hak sahipliği bulunanların veya borç ilişkisinin alacaklılarının hepsinin söz konusu hukuki ilişkilerden kaynaklanan hak ve yetkilerinin ortadan kaldırılmasının kamu yararı ile kişisel yarar arasındaki dengeyi bozmak suretiyle mülkiyet hakkının ölçüsüz biçimde sınırlandırılmasına neden olduğu sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 173-183).

126. Dava konusu kurallar açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7083 sayılı Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak..." ibaresinin ve aynı fıkranın ikinci cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kurallar yönünden de geçerlidir.

127. Açıklanan nedenlerle kurallar Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kurallar, Anayasa'nın 13. ve 35. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 15., 26., 28., 29. 30., 33., 36., 38., 48., mülga 91., mülga 121. ve 125. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

C. Kanun'un 4. Maddesi ve Ekli (5) Sayılı Listenin İncelenmesi

1. Anlam ve Kapsam

128. 7088 sayılı Kanun'un dava konusu 4. maddesinin birinci cümlesinde 8/4/1929 tarihli ve 1416 sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun'a tabi öğrencilerden, terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ekli (5) sayılı listede yer alanların öğrencilikle ilişkilerinin kesildiği hükme bağlanmıştır.

129. Kuralda öngörülen öğrencilikle ilişkinin kesilmesi tedbiri kişinin yurt dışında devam eden eğitiminin sonlandırılmasına yol açmamakta; sadece yurt dışına eğitim amacıyla gönderilen

kişilerin 1416 sayılı Kanun uyarınca sahip olduğu statüyü sona erdirmekte ve devlet bursu ile yurt dışında tahsil görme imkânını ortadan kaldırmaktadır.

130. Dava konusu maddenin ikinci cümlesinde öğrencilikle ilişkisi kesilenler hakkında 18/10/2016 tarihli ve 6749 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere İlişkin Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 4. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Anılan fıkralarda; terör örgütlerine veya devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum ya da gruplara üyeliği, mensubiyeti veya iltisakı yahut bunlarla irtibatı olduğu değerlendirilmek suretiyle kamu görevinden çıkarılanlar hakkında uygulanacak ilave tedbirler düzenlenmiştir.

131. Dava konusu maddenin üçüncü cümlesinde ise öğrencilikle ilişkisi kesilenlerin bu kapsamda gördükleri eğitimlere ilişkin olarak denklik işlemlerinin yapılmayacağı ve bunların söz konusu eğitimleri kapsamındaki akademik unvan ve derecelerine bağlı haklardan yararlanamayacağı düzenlemesine yer verilmiştir.

2. İptal Talebinin Gerekçesi

132. Dava dilekçesinde özetle;

- Öğrencilikle ilişkisinin kesilmesi tedbirinin süre yönünden herhangi bir belirleme içermediği, etkilerinin OHAL'den sonra da devam ettiği, kapsamının geniş tutulduğu OHAL'in gereklerini aşan nitelikte bir düzenleme olduğu,

-Tedbirlerin uygulanmasına dayanak gösterilen *aidiyet, iltisak ve irtibat* kavramlarının belirsiz ve öngörülemez nitelikte olduğu, bu tespitin hangi kriterlere göre ve nasıl yapıldığı hususlarının belirli olmadığı,

- Kuralın genel, soyut ve sürekli nitelikte değil sadece ekli (5) sayılı listede adı bulunan kişileri etkileyen bireysel nitelikte bir işlem olduğu, bu nedenle kuvvetler ayrılığı ilkesine aykırı olduğu gibi yürütme ve yargı fonksiyonlarının gaspı anlamına da geldiği,

- Kuralla OHAL'lerde dokunulamayacak haklar kapsamında olan suç ve cezaların kanunla konulması ilkesinin, ceza normlarının geçmişe yürümezliği ilkesinin ve masumiyet karinesinin ihlal edildiği, öğrencilik statüsüne son verilen ve diğer yaptırımlara tabi tutulan kişilerin yargı yoluna başvurma imkânı bulunmadığından mahkemeye erişim hakkının elinden alındığı,

- Kişinin resmî devlet burslu öğrenci statüsünün ortadan kaldırılması sebebiyle eğitimini tamamlayamamasının ve almış olduğu eğitime ilişkin denklik işlemlerinin yapılmamasının, akademik unvan ve derecesine bağlı haklardan yararlandırılmamasının eğitim hakkını ihlal ettiği,

- İlişkisi kesilenlerin isimlerinin ve bazı kimlik bilgilerinin Resmî Gazete'de yayımlanmasının maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkı ile özel hayatın gizliliği ilkesine aykırı olduğu, burslarının kesilmesi, bazı ruhsat ve lisanslarının iptal edilmesi nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği, bu kişilerin özel güvenlik şirketlerinde çalışamayacakları, bu şirketlerin kurucu ve ortağı olamayacakları hükmüne yer verildiğinden çalışma ve teşebbüs hürriyetinin, ayrıca kamu hizmetinde çalışmaları yasaklandığından kamu hizmetine girme hakkının ortadan kaldırıldığı,

belirtilerek kuralın Anayasa'nın Başlangıç'ı ile 8., 9., 13., 15., 17., 20., 36., 38., 42., 48., 49., 70., mülga 91., mülga 121. ve 125. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

a. Maddenin Birinci Cümlesi İle Kanun'a Ekli (5) Sayılı Liste

133. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 40. maddesi yönünden de incelenmiştir.

134. Kuralda, 1416 sayılı Kanun'a tabi öğrencilerden terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ekli (5) sayılı listede yer alanların öğrencilikle ilişkilerinin kesildiği hükme bağlanmıştır.

135. Dava konusu kural ile 6/2/2018 tarihli ve 7081 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 4. maddesinin birinci cümlesi benzer mahiyettedir. Anayasa Mahkemesinin 26/10/2022 tarihli ve E.2018/76, K.2022/125 sayılı kararıyla söz konusu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

136. Anılan kararda, kuralla eğitim ve öğretim hakkına sınırlama getirildiği, anılan hakkın OHAL yönetiminin benimsendiği dönemlerde Anayasa'nın 15. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan dokunulması yasaklanmış çekirdek haklar arasında bulunmadığı ve milletlerarası hukuktan kaynaklanan diğer herhangi bir güvence (olağanüstü dönemlerde korunmaya devam eden güvenceler) kapsamında da olmadığı belirtilmiştir (bkz. §§ 18-27).

137. Tedbirin her bir birey yönünden hukuka uygunluğunun denetlenmesinin yani bireyselleştirmenin sağlanması için Komisyon ve idare mahkemesine başvuru imkânı getirilmek suretiyle etkili idari ve yargısal güvencelerin sağlandığı, söz konusu güvencelerin OHAL'e sebebiyet veren tehdit veya tehlikenin bertaraf edilmesine yönelik kuralın bu amaç dışında keyfî bir şekilde uygulanmasını engelleyecek nitelikte olduğu, bu durumda kişilerin eğitim hakkına *durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak* şekilde bir sınırlama getirilmediği sonucuna varılmıştır (anılan kararda bkz. §§ 28-51).

138. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7081 sayılı Kanun'un 4. maddesinin birinci cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

139. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 40. ve 42. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 17., 20., 36., 48., 49., 70. ve 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları, Anayasa'nın 15., 40. ve 42. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralda öğrencilikle ilişkin kesilmesi tedbirinin demokratik anayasal düzenin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi amacıyla uygulandığı anlaşılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında söz konusu tedbir cezalandırma amacına matuf olmadığı gibi bunun için uygulanan usulün de ceza usul hukuku alanındaki yargısal uygulamalarla herhangi bir benzerliği bulunmamaktadır.

Bu açıdan kuralda öngörülen tedbirin cezai niteliği olmamasının bir sonucu olarak anılan tedbire ceza hukukunun çekirdek haklarının uygulanmasını gerektiren bir durum bulunmamaktadır. Bu nedenle kuralın Anayasa'nın 38. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

Kuralın ayrıca Anayasa'nın mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle de ilgisi görülmemiştir.

b. Maddenin İkinci Cümlesi

140. 6216 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 35., 40., 118. ve 119. maddeleri yönünden de incelenmiştir.

141. Dava konusu kuralda, 1416 sayılı Kanun'a tabi öğrencilerden terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ekli (5) sayılı listede yer alan ve öğrencilikle ilişkileri kesilenler hakkında 6749 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının uygulanması öngörülmüştür.

142. Kuralın atıfta bulunduğu 6749 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, maddenin (1) numaralı fıkrası uyarınca görevine son verilenlerin bir daha kamu hizmetinde istihdam edilemeyeceği, doğrudan veya dolaylı olarak görevlendirilemeyeceği, görevinden çıkarılanların uhdelelerinde bulunan her türlü mütevellî heyet, kurul, komisyon, yönetim kurulu, denetim kurulu, tasfiye kurulu üyeliği ve sair görevlerinin de sona ermiş sayılacağı, bu fıkra da sayılan görevleri yürütmekle birlikte kamu görevlisi sıfatını taşımayanlar hakkında da bu fıkra hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir; (3) numaralı fıkrasında da bu maddeye göre görevlerine son verilenlerin silah ruhsatları, gemi adamlığına ilişkin belgeleri ve pilot lisanslarının iptal edileceği ve bu kişilerin oturdukları kamu konutlarından veya vakıf lojmanlarından on beş gün içinde tahliye edileceği, bu kişilerin özel güvenlik şirketlerinin kurucusu, ortağı ve çalışanı olamayacakları hükme bağlanmıştır.

143. Dava konusu kuralla 7081 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ikinci cümlesi aynı mahiyettedir. Anayasa Mahkemesinin 26/10/2022 tarihli ve E.2018/76, K.2022/125 sayılı kararıyla söz konusu cümlelerin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine hükmedilmiştir.

144. Anılan kararda, öğrencilikle ilişkisi kesilenler hakkında uygulanması öngörülen tedbirler ile 7086 sayılı Kanun'un 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasında yer alan tedbirlerin aynı içerikte olduğu, Anayasa Mahkemesinin 24/6/2021 tarihli ve E.2018/81, K.2021/45 sayılı kararıyla söz konusu tedbirleri içeren kuralların Anayasa'ya aykırı olmadığına ve iptal taleplerinin reddine hükmedildiği, dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığı, dava konusu kuralda öngörülen tedbirlerle aynı içerikte olan tedbirleri içeren kuralların Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçelerin bu kural yönünden de geçerli olduğu belirtilmiştir (bkz. §§ 59,60). Bu bağlamda 26/10/2022 tarihli söz konusu kararda 1416 sayılı Kanun kapsamındaki öğrencilik statüsü sona erdirilen kişiler için öngörülen ilave tedbirleri düzenleyen kuralların demokratik anayasal düzenin ve kamu güvenliğinin korunması amacı bakımından ilgili bulunduğu temel hak ve hürriyetlere durumun gerektirdiği ölçüyü aşacak şekilde bir sınırlama getirmediği sonucuna ulaşılmıştır (anılan kararda bkz. § 61).

145. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7081 sayılı Kanun'un 4. maddesinin ikinci cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

146. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20., 35., 40., 48., 49., 70., 118. ve 119. maddelerine aykırı değildir. İptal talebinin reddi gerekir.

Kuralla ilgili Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 17., 36., 42., 125. maddeleri çerçevesinde ileri sürülen aykırılık iddiaları Anayasa'nın 15., 20., 35., 40., 48., 49., 70., 118. ve 119. maddeleri kapsamında ele alındığından anılan hükümler yönünden ayrıca inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 38., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

c. Maddenin Üçüncü Cümlesi

147. Dava konusu kuralda, terör örgütlerine veya MGK'ca devletin millî güvenliğine karşı faaliyette bulunduğu karar verilen yapı, oluşum veya gruplara aidiyeti, iltisakı veya bunlarla irtibatı olan ekli (5) sayılı listede yer alan ve öğrencilikle ilişkileri kesilenlerin bu kapsamda gördükleri eğitime ilişkin olarak denklik işlemlerinin yapılmayacağı ve bunların söz konusu eğitimleri kapsamındaki akademik unvan ve derecelerine bağlı haklardan yararlanamayacakları öngörülmüştür.

148. Dava konusu kuralla 7081 sayılı Kanun'un 4. maddesinin üçüncü cümlesi aynı içeriğe sahiptir. Anayasa Mahkemesinin 26/10/2022 tarihli ve E.2018/76, K.2022/125 sayılı kararıyla söz konusu cümlenin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve iptaline hükmedilmiştir.

149. Anılan kararda, kuralın OHAL'in ilanına neden olan tehdit ve tehlikelerin bertaraf edilmesine yönelik olarak bu dönemde uygulandığından Anayasa'ya uygunluk denetiminin Anayasa'nın 15. maddesi kapsamında yapılması gerektiği belirtilmiş, söz konusu tedbirin millî güvenlik, demokratik anayasal düzen ve kamu güvenliğinin sağlanması ve korunması amacına hizmet etmediği görüldüğünden kuralda meşru bir amacın bulunmadığı, kuralla öngörülen tedbirin yukarıda sayılan amaçlara ulaşma bakımından gereklilik unsurunu sağlamadığı ve *durumun gerektirdiği ölçünün* ötesinde bir sınırlama getirdiği sonucuna varılmıştır (bkz. §§ 79-85).

150. Dava konusu kural açısından söz konusu karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığından 7081 sayılı Kanun'un 4. maddesinin üçüncü cümlesinin Anayasa'ya uygunluk denetiminde belirtilen gerekçeler bu kural yönünden de geçerlidir.

151. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 15., 20. ve 42. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Kural, Anayasa'nın 15., 20. ve 42. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden ayrıca Anayasa'nın Başlangıç kısmı ile 8., 9., 13., 17., 35., 36., 40., 48., 49., 70. ve 125. maddeleri yönünden incelenmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 38., mülga 91. ve mülga 121. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

V. İPTAL KARARININ YÜRÜRLÜĞE GİRECEĞİ GÜN SORUNU

152. Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasında *"Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ya da bunların hükümleri, iptal kararlarının Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Gereken hallerde Anayasa Mahkemesi iptal hükmünün yürürlüğe gireceği tarihi ayrıca kararlaştırabilir. Bu tarih, kararın Resmî Gazetede yayımlandığı günden başlayarak bir yılı geçemez."* denilmekte, 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrasında da bu kural tekrarlanmak suretiyle Anayasa Mahkemesinin gerekli gördüğü hâllerde Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabileceği belirtilmektedir.

153. 7088 sayılı Kanun'un; 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümlelerinin iptal edilmesi nedeniyle doğacak hukuksal boşluk kamu yararını ihlal edecek nitelikte görüldüğünden Anayasa'nın 153. maddesinin üçüncü fıkrasıyla 6216 sayılı Kanun'un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince bu kurallara ilişkin iptal hükümlerinin kararın Resmî Gazete'de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra yürürlüğe girmesi uygun görülmüştür.

VI. YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI TALEBİ

154. Dava dilekçesinde özetle; dava konusu kuralların bu hâliyle uygulanmasının telafisi güç veya imkânsız zararların doğmasına sebebiyet vereceği belirtilerek yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesi talep edilmiştir.

7/2/2018 tarihli ve 7088 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. 1. 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...üyeliği, mensubiyeti veya...” ibaresine,

2. 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak...” ibaresi ile ikinci cümlesine,

3. 4. maddesinin üçüncü cümlesine,

yönelik yürürlüğün durdurulması taleplerinin, koşulları oluşmadığından REDDİNE,

B. 1. maddesinin (2) numaralı fıkrasının dördüncü ve beşinci cümlelerine yönelik iptal hükümlerinin yürürlüğe girmelerinin ertelenmeleri nedeniyle bu cümlelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

C. 1. 1. maddesinin;

a. (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin “...üyeliği, mensubiyeti veya...” ibaresi dışında kalan kısmı ile ikinci ve üçüncü cümlelerine,

b. (2) numaralı fıkrasının birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerine,

c. (3) numaralı fıkrasına,

2. 3. maddesinin;

a. (1) numaralı fıkrasına,

b. (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin “...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak...” ibaresi dışında kalan bölümü ile üçüncü cümlesine,

3. 4. maddesinin birinci ve ikinci cümlelerine,

4. Ekli (1), (3) ve (5) sayılı listelerine,

yönelik iptal talepleri, 26/10/2022 tarihli, E.2018/82, K.2022/126 sayılı kararla reddedildiğinden bu fıkralara, cümlelere, bölüme, kısma ve listelere ilişkin yürürlüğün durdurulması taleplerinin REDDİNE,

26/10/2022 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VII. HÜKÜM

7/2/2018 tarihli ve 7088 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un;

A. 1. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının;

a. Birinci cümlesinin;

i. “...üyeliği, mensubiyeti veya...” ibaresinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

ii. Kalan kısmının Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. İkinci ve üçüncü cümlelerinin Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasının;

a. Birinci, ikinci ve üçüncü cümlelerinin Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

b. Dördüncü ve beşinci cümlelerinin Anayasa’ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE, iptal hükümlerinin, Anayasa’nın 153. maddesinin üçüncü fıkrası ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun’un 66. maddesinin (3) numaralı fıkrası gereğince, KARARIN RESMÎ GAZETE’DE YAYIMLANMASINDAN BAŞLAYARAK DOKUZ AY SONRA YÜRÜRLÜĞE GİRMESİNE OYBİRLİĞİYLE,

3. (3) numaralı fıkrasının Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

B. 3. maddesinin;

1. (1) numaralı fıkrasının Anayasa’ya aykırı olmadığına ve iptal talebinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. (2) numaralı fıkrasının;

a. Birinci cümlesinin “...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak...” ibaresi dışında kalan bölümü ile üçüncü cümlesinin Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE, Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Engin YILDIRIM, M. Emin KUZ ile Yusuf Şevki HAKYEMEZ’in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA,

b. Birinci cümlesinde yer alan “...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak...” ibaresi ile ikinci cümlesinin Anayasa’ya aykırı olduklarına ve İPTALLERİNE OYBİRLİĞİYLE,

C. 4. maddesinin,

1. Birinci ve ikinci cümlelerinin Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

2. Üçüncü cümlesinin Anayasa’ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE OYBİRLİĞİYLE,

Ç. Ekli (1), (3) ve (5) sayılı listelerinin Anayasa’ya aykırı olmadıklarına ve iptal taleplerinin REDDİNE OYBİRLİĞİYLE,

26/10/2022 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. 7/2/2018 tarihli ve 7088 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak..." ibaresi dışında kalan kısmının ve üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına karar verilmiştir.

2. Dava konusu kurallar kapatılan gazete, dergi, vakıflar, dernekler ve özel sağlık kuruluşlarına ait olan taşınır ile her türlü mal varlığı, alacak ve haklar, belge ve evrakın ilgisine göre Hazineye veya Vakıflar Genel Müdürlüğüne bedelsiz olarak devredilmiş sayılmasını, bunlara ait taşınmazların tapuda resen Hazine veya Vakıflar Genel Müdürlüğü adına tescil edilmesini öngörmektedir.

3. Anayasa Mahkemesinin benzer kuralları incelediği 2022/114 sayılı kararına yazdığı karşıoyda belirtilen gerekçeler dava konusu kuralların iptali için de geçerlidir (AYM, E.2018/78, K.2022/114, 13/10/2022, Karşıoy Gerekçesi, §§ 4-11).

4. Kurallar, kapatılan kuruluşların mülkiyet hakkını sınırlandırmanın ötesinde, herhangi bir suçla bağlantılı olup olmadığına veya suçta kullanılıp kullanılmadığına bakılmaksızın tüm mal varlığının mülkiyetinin kamuya geçirilmesini öngörmektedir. Bu haliyle düzenleme Anayasa'nın 38. maddesi bağlamında mülkiyet üzerinde genel müsadere sonucunu doğuran bir tasarruf niteliğindedir. Dolayısıyla mülkiyet hakkına yönelik bu müdahale *durumun gerektirdiği ölçüyü* aşmaktadır (aynı doğrultuda bkz. AYM, E.2018/78, K.2022/114, 13/10/2022, Karşıoy Gerekçesi, § 8).

5. Bunun yanında Hazineye veya Vakıflar Genel Müdürlüğüne devredilen mal varlıklarının herhangi bir suçla bağlantılı olmadığı yönündeki iddiaları inceletme yönünden, 7075 sayılı Kanun'a eklenen geçici 4. maddeyle öngörülen idari ve yargısal yolun yeterli güvenceleri sağladığını söylemek zordur (bkz. AYM, E.2018/78, K.2022/114, 13/10/2022, Karşıoy Gerekçesi, §§ 9-10).

6. Diğer yandan dava konusu (2) numaralı fıkranın devire ilişkin işlemlerin ilgili tüm kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirileceğine dair üçüncü cümlesinin de uygulama kabiliyeti kalmayacağından 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesinin (4) numaralı fıkrası gereğince iptal edilmesi gerekir.

7. Açıklanan gerekçelerle kuralların Anayasa'nın 15., 35. ve 38. maddelerine aykırı olduğunu düşündüğümden aksi yöndeki çoğunluk kararına katılmıyorum.

Başkan

Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. İncelenen kuralın iptal edilmeyen kalan kısmında kapatılan kurum ve kuruluşların her türlü mal varlıkları, taşınır ve taşınmazları, alacak, hak, belge ve evraklarının ilgisine göre Hazine veya Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne devredileceği ve taşınmazların da tapuya bunlar adına kaydedileceği belirtilmektedir.

2. Bu konu daha önce 2018/78 E. sayılı dosyada 7083 sayılı Kanununun benzer bir kuralının incelenmesi sırasında karara bağlandı. Çoğunluk gerekçesinin benzer gerekçelerle oluştuğu anılan karara yazdığım karşıoy gerekçelerim bu dosya bakımından da geçerlidir. Sözü edilen gerekçeler doğrultusunda kuralın iptal edilmesi gerektiği görüşündeyim.

Başkanvekili

Hasan Tahsin
GÖKCAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

E: 2018/78 sayılı dosyada belirttiğim gerekçelerle kuralın iptal edilen ibare dışında kalan kısmının Anayasa'nın 15., 35., 38. ve 40. maddelerine aykırılık taşıdığı kanaatine ulaştığımdan, çoğunluk kararına katılmıyorum.

Üye

Engin
YILDIRIM

KARŞIOY GEREKÇESİ

7088 sayılı Kanunun 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesindeki "...her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak..." ibaresi ile ikinci cümlesinin Anayasaya aykırı olduğuna ve iptaline, birinci cümleinin kalan kısmı ile üçüncü cümlesinin ise Anayasaya aykırı olmadığına ve iptal talebinin reddine karar verilmiştir.

Red kararının gerekçesinde; söz konusu düzenlemeyle mülkiyet hakkına sınırlama getirilse de dava konusu kurallar açısından 13/10/2022 tarihli ve E.2018/78, K.2022/114 sayılı karardan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmadığı belirtilerek kuralların Anayasanın 15., 35., 38. ve 40. maddelerine aykırı olmadığı sonucuna varılmıştır.

İncelenen ve iptal talebi reddedilen kurallarla, Kanunun 3. maddesinin (1) numaralı fıkrası gereğince kapatılan kurum ve kuruluşlara ait olan taşınır ve her türlü malvarlığının, alacak ve hakların, belge ve evrakın ilgisine göre Hazineye veya Vakıflar Genel Müdürlüğüne bedelsiz olarak devredilmiş sayılacağı, bunlara ait taşınmazların tapuda resen ilgisine göre Hazine veya Vakıflar Genel Müdürlüğü adına tescil edileceği ve devire ilişkin işlemlerin ilgili bütün kurumlardan gerekli yardımı almak suretiyle Maliye Bakanlığı tarafından yerine getirileceği hükme bağlanmıştır.

Söz konusu kuralların Anayasaya uygunluk denetiminin Anayasanın 15. maddesi kapsamında yapılması isabetli olmakla birlikte, bu maddeye göre yapılan incelemede çoğunluğun ulaştığı sonuca katılmam, daha önce benzer bir düzenlemeyle ilgili olarak ayrıntılı olarak açıkladığım sebeplerle mümkün olmamıştır (bkz. yukarıda belirtilen karara ilişkin karşıoy gerekçem).

Bu sebeple, 3. maddenin incelenen (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin Anayasaya aykırı bulunmayan bölümünün de Anayasaya aykırı olduğu; son cümlesinin ise 6216 sayılı Kanunun 43. maddesinin (4) numaralı fıkrasına göre iptal edilmesi gerektiği düşüncesiyle çoğunluğun red yönündeki görüşüne karşıyım.

Üye

M. Emin KUZ

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğunun 8/3/2018 tarihli ve 7088 sayılı Olağanüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 3. maddesinin (2) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin "her türlü kısıtlama ve taşınmaz yükünden ari olarak" ibaresi dışında kalan bölümü ile üçüncü cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığı şeklindeki çoğunluk kanaatine katılmamaktayım.

2. Dava konusu kanuni düzenlemeye benzer bir başka kuralla ilgili Mahkememiz çoğunluğunun ulaşmış olduğu kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığı biçimindeki kanaate, kuralın Anayasa'nın 15., 35., 38. ve 40. maddelerine aykırılıktan dolayı iptal edilmesi gerektiği gerekçesiyle katılmamıştım. "E. S.: 2018/78, K. S.: 2022/114, K. T.: 13/10/2022" künyeli bahse konu karara ilişkin yazmış olduğum karşıoyda sıralanan Anayasa'ya aykırılık gerekçeleri bu kural için de geçerlidir. Bu nedenle kuralın Anayasa'ya aykırı olmadığı şeklindeki Mahkememiz çoğunluk kararına, bahse konu karşıoy yazısında sıraladığım gerekçelerle katılmamaktayım.

Üye

Yusuf Şevki
HAKYEMEZ